

Konferencja poświęcona problematyce stopy cukrzycowej

Prelegenci:

Anders Stenström, MD, PhD
Oddział Ortopedii,
Szpital Uniwersytecki w Lund, Szwecja

Bengt Söderberg
Protetyk – Ortotylik,
Członek ISPO, Właściciel SOL-Polska i SOL AB

13.01.2005 KATOWICE, 15.01.2005 ŁÓDŹ

Wyzwanie: Cukrzyca typu drugiego

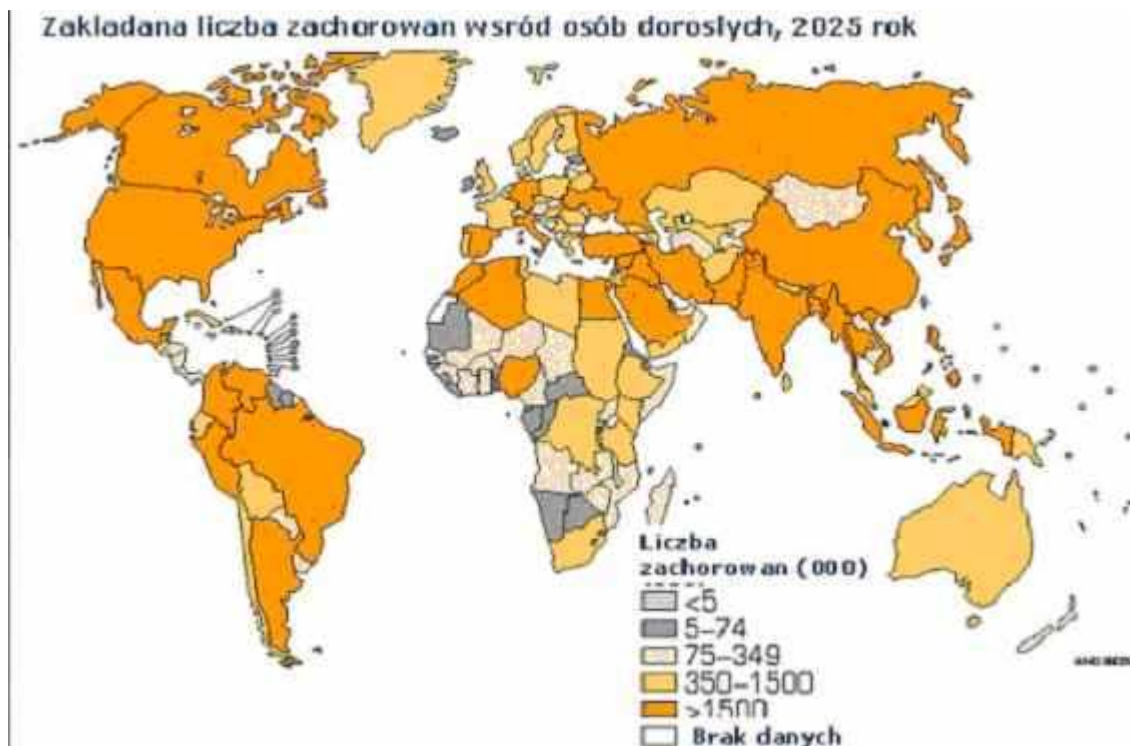
Szacuje się, że:

Osoby dorosłe chore na cukrzycę w 1995 - 135 milionów osób.

Osoby dorosłe chore na cukrzycę w 2025 - 300 milionów osób.

W krajach rozwiniętych nastąpi wzrost zachorowań o 42% (z 51 do 72 milionów przypadków).

W krajach rozwijających się nastąpi wzrost zachorowań o 170% (z 84 do 228 milionów przypadków).

Roczny koszt leczenia w Stanach Zjednoczonych szacuje się na ok. 50 miliardów dolarów. 19% (450.000) wszystkich zgonów w Stanach Zjednoczonych jest związanych z cukrzycą. W Wielkiej Brytanii 1.4 miliona osób ma rozpoznaną cukrzycę. Kolejnych milion osób jest chorych, ale żyje w nieświadomości.

Epidemiologia Stopy Cukrzycowej

FAKTY:

- Szacuje się, że ok. 40-60% wszystkich nieurazowych amputacji kończyn dolnych dokonuje się u Pacjentów z problemami cukrzycowymi.
- Amputacje związane z cukrzycą:

6-8 / 1000 osób chorych na cukrzycę rocznie
5-24 / 100.000 osób rocznie

- 85 % amputacji kończyn dolnych u diabetyków jest następstwem owrzodzeniem stóp.
- Cztery na pięć przypadków owrzodzeń stóp jest następstwem urazu zewnętrznego.
- Owrzodzenie stopy występuje u 4 – 10% pacjentów z cukrzycą.

Czynniki związane z owrzodzeniem stóp	
* uprzednie owrzodzenie/amputacja	
* neuropatia	Zaburzenia sensomotoryczne
* urazowe	Niewłaściwe obuwie, chodzenie boso, upadki, urazy, przedmioty znajdujące się w obuwiu
* biomechaniczne	Ograniczona ruchomość w stawach, wypukłości kostne, deformacje stóp / osteoarthropatia, modzele
* miażdżyca obwodowa tętnic	
* sytuacja socjo-ekonomiczna	Niska pozycja społeczna, ograniczony dostęp do opieki medycznej, brak współpracy/ zaniedbanie/ niskie wykształcenie

Uwarunkowania socjo – ekonomiczne

- Powikłania związane ze stopą cukrzycową są kosztowne z powodu: hospitalizacji, rehabilitacji, opieki w domu pacjenta i konieczności pomocy społecznej.
- Koszty leczenia owrzodzeń cukrzycowych i amputacji są wysokie.
- Relatywnie niskie koszty profilaktyki stopy cukrzycowej i wczesnej interwencji miejscowej zapewnią obniżenie kosztów.

Koszty związane z leczeniem owrzodzeń stóp oraz nieurazowymi amputacjami kończyn dolnych

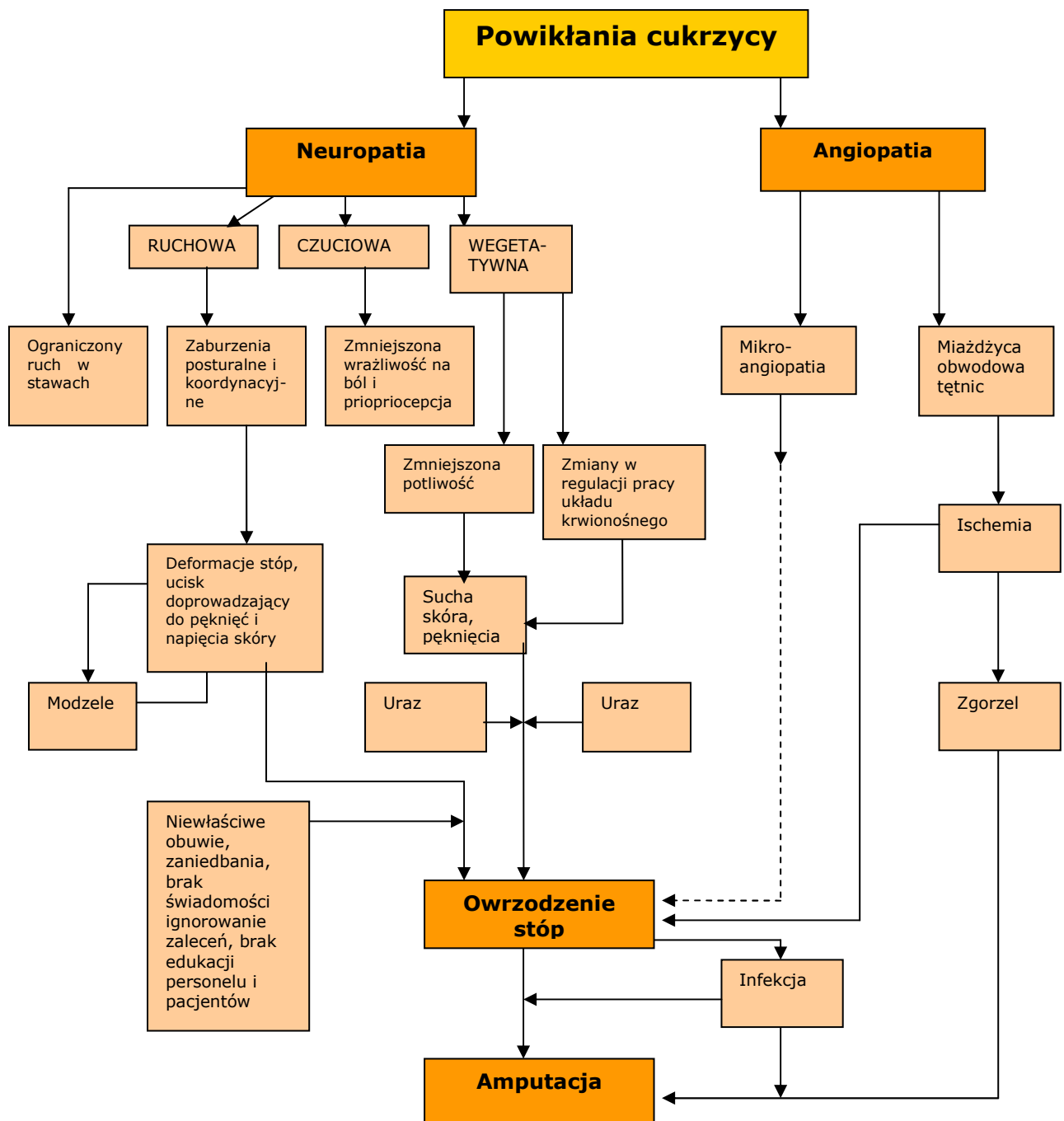
AUTOR	PAŃSTWO	KOSZT
Wygojenie pierwotne		
Bouter et al. (1988)	Holandia ¹	10 000 dollars
Apelqvist et al. (1994)	Szwecja ³	7 000 dollars
Leczenie po amputacji		
Connor (1987)	Wielka Brytania ¹	14 000 dollars
Bouter et al. (1988)	Holandia ¹	15 000 dollars
Bild et al. (1989)	Stany Zjednoczone ¹	8 000-12 000 dollars
Reiber (1992)	Stany Zjednoczone ²	20 000-25 000 dollars
Thompson et al. (1993)	Nowa Zelandia ¹	11 000 dollars
Apelqvist et al. (1994)	Szwecja ³	43 000 ⁴ -65 000 ⁵ dollars
van Houtum et al. (1995)	Holandia ¹	14 500 dollars
Koszty długoterminowe (3 lata)		
Apelqvist et al. (1995)	Szwecja ³	Wygojenie pierwotne 16 100 – 26 700 ⁷ dollars. Wygojenie po amputacji 43 100 ⁴ -63 100 ⁵ dollars

1) Leczenie szpitalne 2) rehabilitacja 3) łączne koszty leczenia do wygojenia się ran 4) lokalne amputacje 5) radykalne amputacje 6) bez niedokrwienia 7) z niedokrwieniem

Patofizjologia

- Neuropatia (czuciowa, ruchowa i wegetatywna) jest główną przyczyną powstawania owrzodzeń stóp cukrzycowych.
- Oprócz owrzodzeń neuropatycznych i tych wynikających tylko z niedokrwienia występuje też grupa owrzodzeń *mieszanych (neuro-ischemicznych)*.

Przyczyny doprowadzające do owrzodzeń stóp cukrzycowych

Neuropatia

Obwodowa neuropatia sensomotoryczna i autonomiczna jest głównym czynnikiem zwiększającym ryzyko wystąpienia owrzodzeń stopy cukrzycowej.

- Istotnie zwiększa ryzyko wystąpienia owrzodzeń stopy cukrzycowej.
- Do 50% pacjentów z cukrzycą typu 2 cierpi na istotną neuropatię i tzw. stopy zagrożone („at risk feet”).
- Neuropatii nie można rozpoznać tylko na podstawie samego wywiadu choroby; obowiązuje staranne badanie przedmiotowe stóp.

Utrata czucia spowodowana polineuropatią cukrzycową może być stwierdzona przy użyciu następujących technik:

Czucie nacisku	Określenie ryzyka wystąpienia przyszłych owrzodzeń może być określone za pomocą 10 gramowego monofilamentu
Odczuwanie wibracji	Kamerton [tuning fork] 128 Hz, na <i>paluchu</i>
Rozdzielczość czucia	Ukłucie tępymi szpilkami na grzbiecie stopy (bez uszkodzenia skóry)
Czucie dotyku	Wacikiem (na <i>grzbiecie</i> stopy)
Badanie odruchów	Odruch ze ścięgna Achillesa

STOPA NIEWRAŻLIWA

42-lata, mężczyzna, z bolesną neuropatią leczony terapią *moxa* (chińska terapia ciepłem).

Z powodu poważnej neuropatii czuciowej leczenie spowodowało oparzenie z braku ostrzegawczego odczuwania bólu.

47 lat, mężczyzna, zgubił zapalniczkę; po 3 godzinach chodzenia znalazł ją w swoim bucie nie zdając sobie sprawy, że ma niewrażliwe stopy. W konsekwencji stracił duży palec u nogi.

67 letnia kobieta chodziła w obuwii, w którym znajdował się kawałek stłuczonej porcelany, co spowodowało dużych rozmiarów owrzodzenie podeszwowe stopy.

Neuropatia

- Niewłaściwe obuwie jest najczęstszą przyczyną owrzodzeń stóp cukrzycowych.

Powikłania w cukrzycy

- Owrzodzenie stopy cukrzycowej jest bezpośrednią przyczyną 85% nowych amputacji.

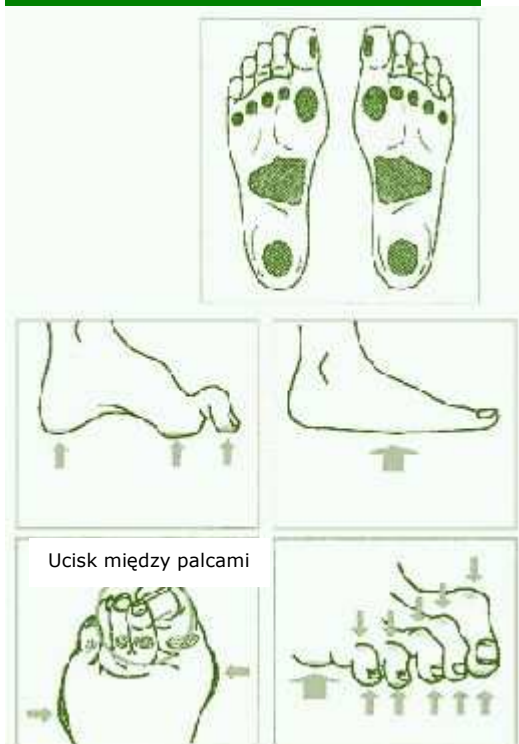
KONTROLA OBUWIA

Szwy w obuwiu spowodowały owrzodzenia z ucisku na bocznym brzegu obu pięt.

STREFY ZAGROŻENIA

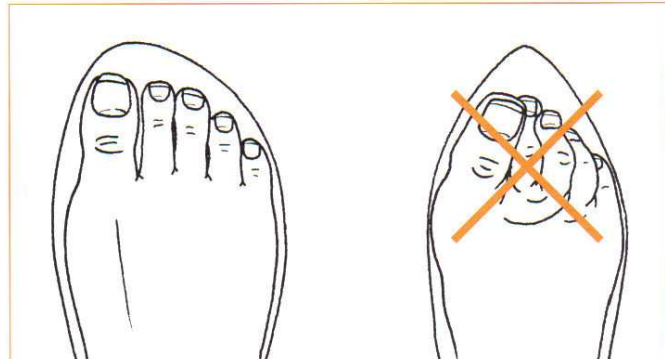
Strefy zagrożone owrzodzeniami u diabetyków

OBUWIE

Źle dopasowane buty:

- zbyt ciasne
- zbyt małe

MIAŻDŻYCA OBWODOWA TĘTNIC – PERIPHERAL VASCULAR DISEASE (PVS)

- Miażdżyca obwodowa tętnic jest najważniejszym czynnikiem związanym z **wynikiem leczenia** owrzodzenia stopy cukrzycowej.
- Może być rozpoznawana w bardzo prosty sposób: ocena zabarwienia oraz ciepłoty skóry, badanie tętna na obwodzie oraz pomiar ciśnienia na poziomie kostek i na palcach.
- Za pomocą nieinwazyjnych testów naczyniowych można prognozować prawdopodobieństwo wygojenia owrzodzenia stopy cukrzycowej.
- Mikroangiopatia nigdy nie powinna być uznana za pierwotną przyczynę powstania owrzodzenia stopy cukrzycowej.

- Niedokrwienny ból spoczynkowy może nie występować u cukrzyków prawdopodobnie z powodu neuropatii obwodowej.

Cechy miażdżycy w cukrzycy w porównaniu z pacjentami bez cukrzycy:

- Występuje częściej
- Dotyka młodszych osób
- Nie ma różnicy ze względu na płeć
- Szybciej postępuje
- Wielopoziomowa
- Bardziej obwodowo (rzadziej na poziomie aorty i tętnic biodrowych)

MIAŻDŻYCA OBWODOWYCH TĘTNIC - PERIPHERAL VASCULAR DISEASE (PVS)

Przykłady miażdżycy naczyń obwodowych...

MIAŻDŻYCA OBWODOWA

Mediasclerosis tętnicy prowadząca do nieściśliwości naczyni goleni

Stan przedgorzelinowy czwartego palca spowodowany niedokrwieniem

Zgorzel (mniejszego stopnia) czwartego palca

Zgorzel (większego stopnia) przodostopia

Badania kliniczne i laboratoryjne

BADANIA LABORATORYJNE:

- Powinny obejmować wszystkie podstawowe testy jak badanie poziomu cukru we krwi, HbA1C, HDL, badanie poziomu cholesterolu, triglicerydów, białka osocza, próby wątrobowe, bad. moczu, białka w moczu, CRP itd.
- Miażdżycę Obwodową można po części tłumaczyć jako wynik zmian poziomu krążących lipoproteid z niskim cholesterolem HDL oraz podwyższonym poziomem triglicerydów.
- Rola hiperglikemii w patogenezie miażdżycy jest niejasna.

BADANIA KLINICZNE:

- Istnieje zgodność, że nefropatia jest markerem ogólnoustrojowych zmian naczyniowych. Dlatego ważna jest laboratoryjna ocena funkcji nerek.
- Objawy w Miażdżycy Obwodowej: Cztery okresy (Fontaine)
  1. Bezobjawowy
  2. Chromanie przestankowe
  3. Ból spoczynkowy
  4. Owrzodzenie / zgorzel

BADANIA KLINICZNE: BADANIA W NEUROPATII.

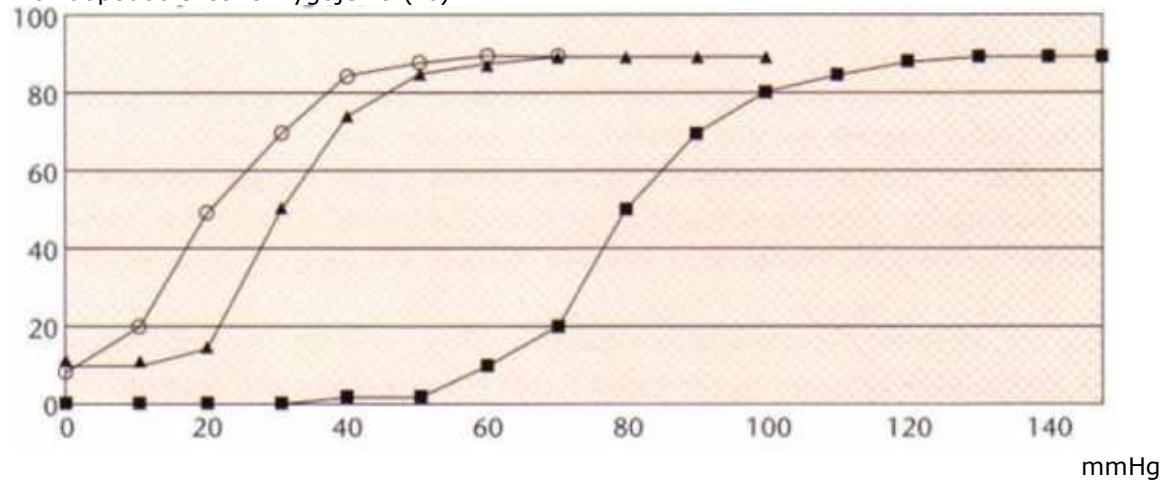
Utrata czucia spowodowana polineuropatią cukrzycową może być stwierdzona przy użyciu następujących technik:	
Czucie nacisku	Określenie ryzyka wystąpienia przyszłych owrzodzeń może być określone za pomocą 10 gramowego monofilamentu
Odczuwanie wibracji	Kamerton [tuning fork] 128 Hz, na <i>paluchu</i>
Rozdzielczość czucia	Ukłucie tępymi szpilkami na grzbiecie stopy (bez uszkodzenia skóry)
Czucie dotyku	Wacikiem (na <i>grzbiecie</i> stopy)
Badanie odruchów	Odruch ze ścięgna Achillesa

BADANIA KLINICZNE:

- Historia chromania lub ból spoczynkowy
- Badania palpacyjne tętna obwodowego
- objawy *niedokrwienia* krytycznego
- (TcPO₂)
- (witalna mikroskopia)

BADANIA KLINICZNE: Pomiar ciśnienia krwi na palcach i na poziome kostki.

Prawdopodobieństwo wygojenia (%)

■ ciśnienie na kostce   ▲ ciśnienie na palcu

Nieinwazyjna ocena i określenie prawdopodobieństwa wygojenia

BADANIA KLINICZNE: Angiografia

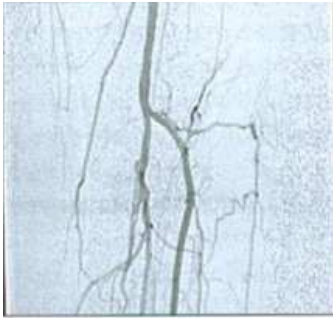
Miażdżyca obwodowa

U 69 letniego mężczyzny po resekcji palców II-IV z ropniem podpodeszwowym wykonano badanie angiograficzne.

Angiografia wykazała krótką odcinkową niedrożność tętnicy udowej powierzchownej oraz mnogie niedrożności tętnic podudzia.

Przeprowadzono przeskrórną wewnątrznacyniową angioplastykę (PTA) *percutaneous transluminal angioplasty* obwodowego odcinka tętnicy udowej powierzchownej.

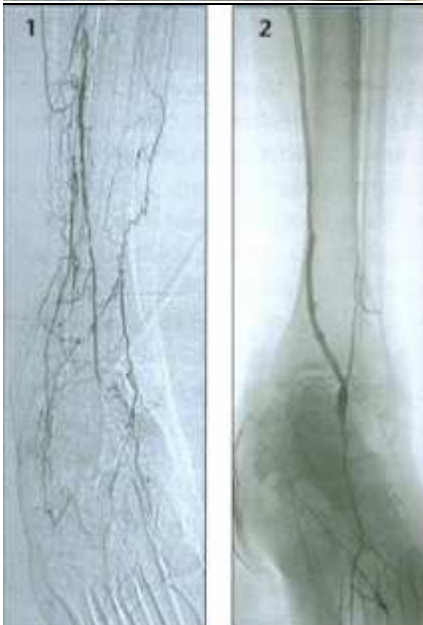

Wygojenie rany po udanym zabiegu PTA.

Miażdżyca obwodowa

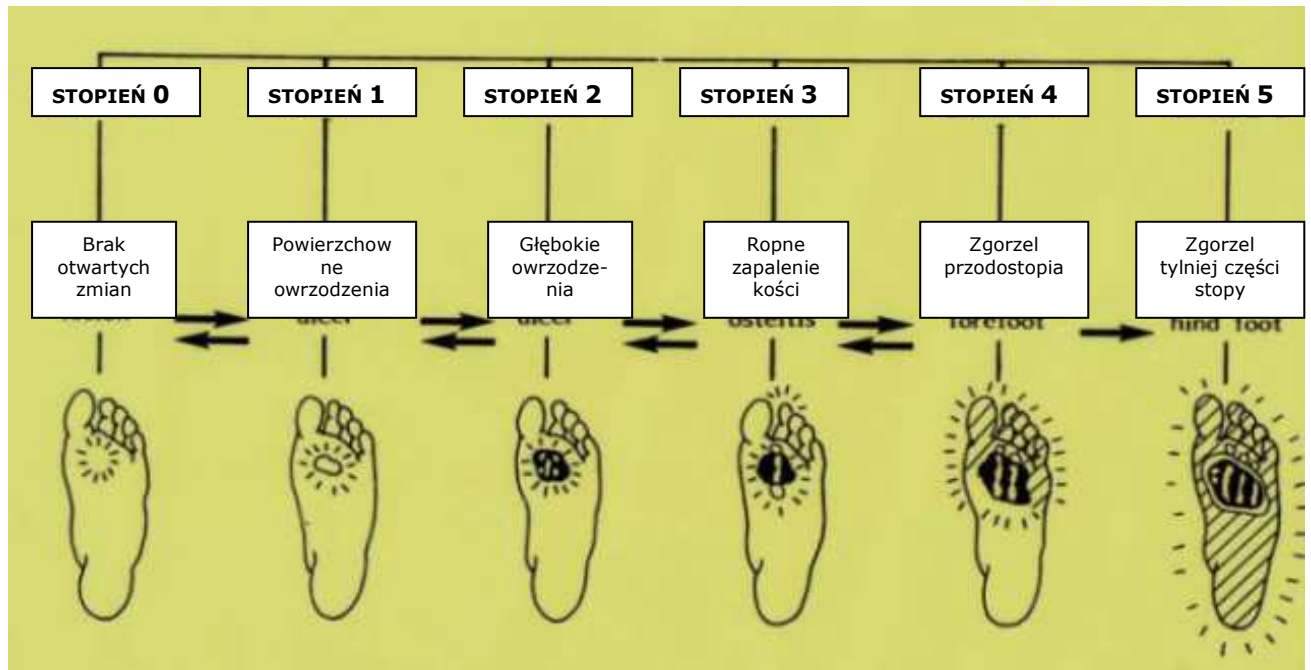

Podpodeszwy ropień i głębokie owrzodzenie pięty.

1) Angiografia wykazuje liczne okluzje na podudziu.

2) Z powodu niegojącego się ubytku wykonano bypass podkolanowo-stopowy od tętnicy podkolanowej (poniżej poziomu stawu kolanowego) do tętnicy grzbietowej stopy.

Leczenie owrzodzeń stóp cukrzycowych

LECZENIE

- W cukrzycy gojenie się owrzodzeń stóp jest limitowane przez liczne czynniki i dlatego wymaga wielostronnego podejścia.
- Celem leczenia jest doprowadzenie do zagojenia owrzodzenia, a jeżeli to jest niemożliwe, dokonania amputacji na możliwie najniższym poziomie.

LECZENIE:

- Rekonstrukcja tętnicy – *thromboendartectomy* -
- Przeskórna angioplastyka wewnątrznaczyniowa
- Dylatacja balonowa
- Bypass
- Leczenie farmakologiczne

Wtórne wygojenie ubytku po pomyślnie przeprowadzonym zabiegu rekonstrukcji naczyniowej.

LECZENIE:

- Należy zrozumieć typ, umiejscowienie oraz przyczynę powstania owrzodzenia aby wybrać właściwą metodę leczenia.
- Wszechstronne leczenie powinno uwzględnić opanowanie infekcji, leczenie choroby naczyniowej, zniesienie ucisków oraz miejscowe leczenie rany.
- Miejscowe leczenie rany jest dodatkiem do leczenia ogólnoustrojowego i chirurgicznego.
- Ciągłość opieki i obserwacja zagrożenia stopą cukrzycową do końca życia są podstawą zarówno w leczeniu jak i w zapobieganiu owrzodzeniom stóp.
- Optymalna kontrola metaboliczna oraz optymalny stan odżywiania są pożądane, aby poprawić gojenie ran.
- Odciążenie nacisków mechanicznych.
- Kontrola bólu
- Leczenie obrzęków Leczenie infekcji
- Poprawa kontroli metabolicznej
- Obuwie terapeutyczne
- Wkładki / ortezy
- Gips pełnokontaktowy
- Kule
- Wózek inwalidzki / unieruchomienie w łóżku

Obuwie terapeutyczne; miękkie i wygodne pantofle delikatnie wyścielone powinny być noszone przez Pacjentów po opuszczeniu przez nich szpitala, w trakcie rekonwalescencji.

MARTWICA PIĘTY

Różne etapy martwicy (odleżyny) i owrzodzenia pięty.

Kilka rodzajów zaopatrzenia ortopedycznego chroniącego piętę przed powstaniem owrzodzeń wskutek ucisku mechanicznego.

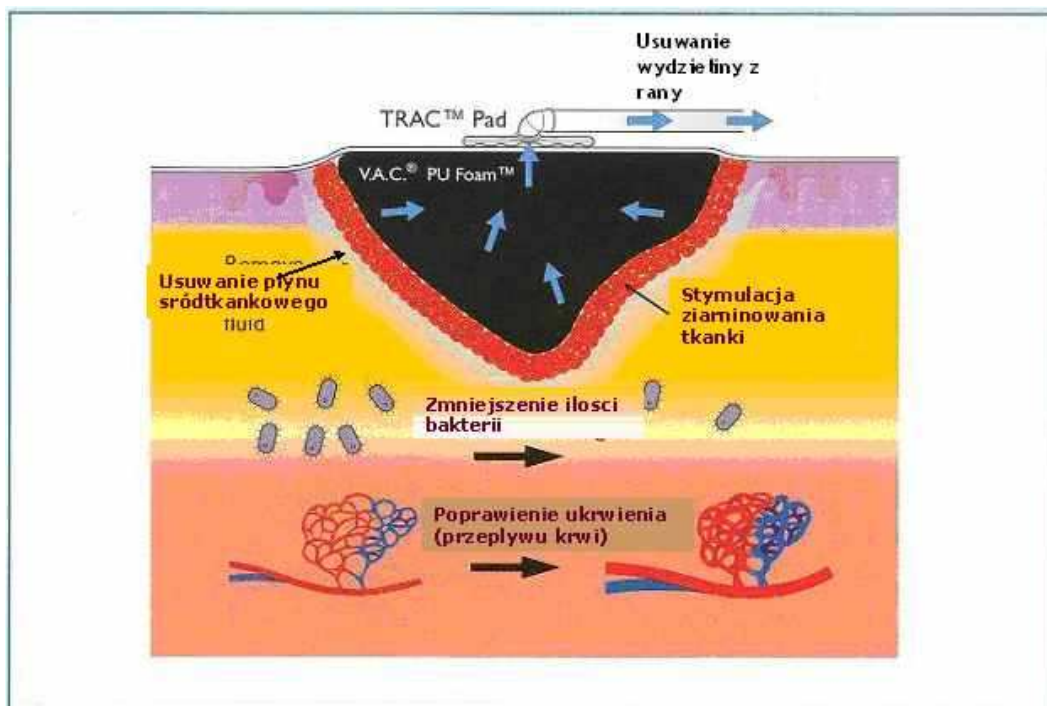
GIPS PEŁNOKONTAKTOWY

Poszczególne etapy zakładania gipsu pełnokontaktowego, nieusuwalnego, aby odciążać owrzodzoną część stopy

LECZENIE:

- Chirurgia stopy
- Nacięcia / drenaż
- Chirurgia korekcyjna
- Amputacja

LECZENIE:

- Edukacja pacjenta i personelu medycznego
- Stosowanie się do zaleceń
- Porady / systematyczna opieka
- zespół ds. opieki nad stopą cukrzycową

ZAPOBIEGANIE WYSTĘPOWANIU POWIKŁAŃ STOPY CUKRZYCOWEJ:

- Zespół ds. opieki nad stopą cukrzycową
- Diabetolog / Internista
- Chirurg ortopeda
- Protetyk / Ortotylik
- Podiatra
- Pielęgniarka diabetologiczna

MODYFIKACJA CZYNNIKÓW RYZYKA:

- Zaprzestanie palenia papierosów
- Farmakologia
- Program chodzenia
- (*Sympatektomia lędźwiowa*)

**STOPA CUKRZYCOWA
NAJWAŻNIEJSZE JEST ZAPOBIEGANIE!!!**

[Infekcje stopy cukrzycowej](#)

Zaburzenia immunologiczne :

- Wady komórek polimorfonuklearnych (PMN)
- Negatywny wpływ hiperglikemii na PMN
- Limfopenia
- Zmieniona odporność komórkowa
- Zaburzona funkcja monocytów i makrofagów

Zaburzenia biochemiczne kolagenu i keratyny:

- Zmieniona elastyczność skóry. Sztwywność.
- Zwiększona sztywność, napięcie i stabilność termiczna
- Powstawanie zgrubień skóry oraz hiperkeratozy
- Powstawanie pęknięć skóry, ubytków, a ostatecznie owrzodzeń

SKÓRA STOPY:

Wyższa zawartość wilgoci
Brak gruczołów łojowych
Brak apokrynowych gruczołów potowych
100% wilgotność w przestrzeniach międzypalcowych

NEUROPATIA:

Występuje u 50 – 90% wszystkich diabetyków
Nieświadomość urazów
Zmniejszona wrażliwość na ból i temperaturę
Osłabienie i zaniki mięśni wewnętrznych powodujące palce szponiaste i młotkowate
Zmienione obciążenie głów kości śródstopia
Zespół kanału stępu
Dysfunkcja autonomiczna

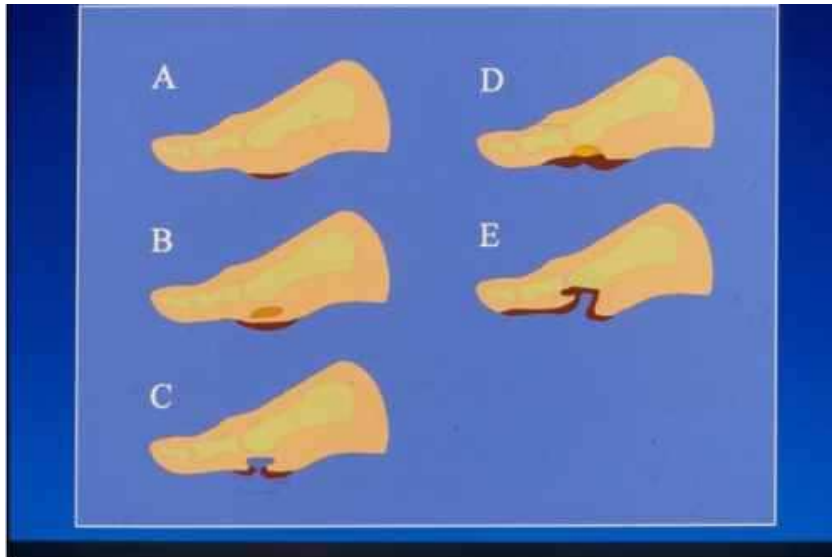

RANY KŁUTE:

- Ciernie
- Igły
- Szpilki
- Zapalenia kości [*osteomyelitis*] Gram-ujemne
- Pałeczka ropy błękitnej (*Pseudomonas aeruginosa osteomyelitis*)
- Drzazgi
- Zardzewiałe gwoździe
- szkło

WRZÓD DRAŻĄCY STOPY [MAL PERFORANS ULCER]

- Umiejscowione na podeszwie stopy w miejscach największego ucisku
- Rana otwarta w centralnym punkcie grubego stwardnienia (modzeli)
- Ew. naciek zapalny (cellulitis)
- Ew. zapalenie kości (osteomyelitis)
- Ostre zapalenie pochewek ścięgnistych (*tenosynovitis*)

CELLULITIS STOPY:

- Infekcja skóry, tkanki podskórnej oraz naczyń limfatycznych
- Zwykle wywołany przez owrzodzenie skóry
- Czasami tworzy się ropień - nacięcie
- Czynniki: staphylococci, streptococci, pseudomonas, pasteurella

ROPIEŃ STOPY:

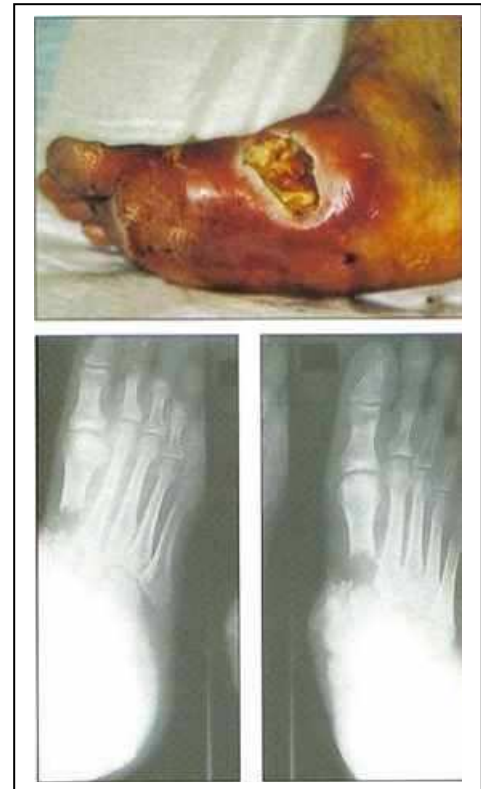
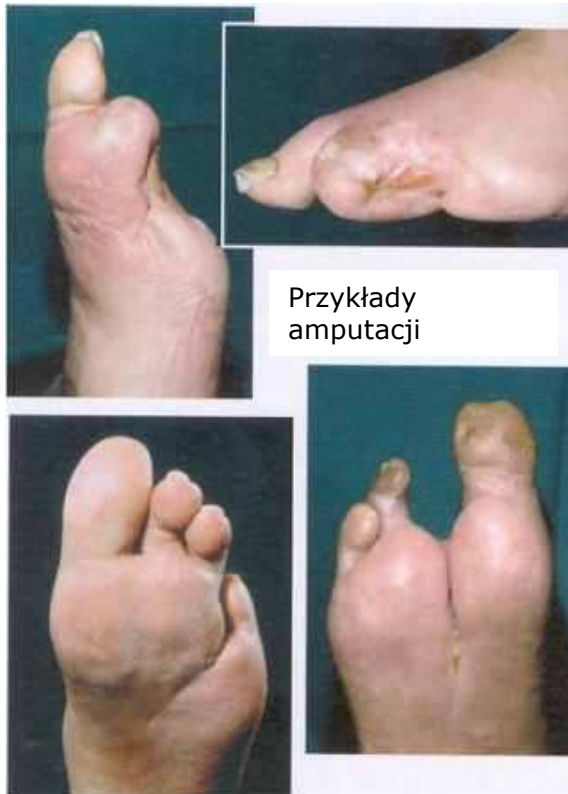
- Najczęściej w środkowej części, po stronie podeszwowej
- Powstaje z infekcji palców albo z przestrzeni międzypalcowej
- Występuje gorączka, obrzęk, bolesność, *obrzęk, zaczerwienienie*
- Zanik łuku podłużnego stopy
- Szerzy się wzdłuż ścięgien zginaczy

ROPIEŃ PODESZWOWY:

- Dotyczy środkowej przestrzeni podeszwowej
- Zaczyna się owrzodzeniem drążącym (*mal perforans*) na palcach
- Może nastąpić połączenie między przestrzeniami
- Adekwatna antybiotykoterapia!
- Nacięcie!

LECZENIE ROPNIA:

- Nacięcie wzdłuż przyśrodkowej krawędzi stopy, głęboko do przestrzeni centralnej
- Grzbietowe pionowe nacięcie przez odpowiednią przestrzeń międzypalcową

75-letni mężczyzna z głęboką infekcją stopy i zapaleniem kości

ZAPALENIE KOŚCI – OSTEOMYELITIS:

- Najczęściej dotyczy kości śródstopia
- Zaczerwienienie, wzmożone ucieplenie, obrzęk, rzadko gorączka
- Bardzo trudne rozpoznanie radiologiczne
- Pomocna może być scyntygrafia

LECZENIE ZAPALENIA KOŚCI:

- Adekwatna antybiotykoterapia przez 2-3 miesiące
- Chirurgiczne oczyszczenie rany z usunięciem zakażonej tkanki kostnej
- W szczególnych przypadkach mała amputacja

OWRZODZENIA PIĘTY:

- Złe rokowanie
- Nierzadko amputacja
- Osteomyelitis kości piętowej

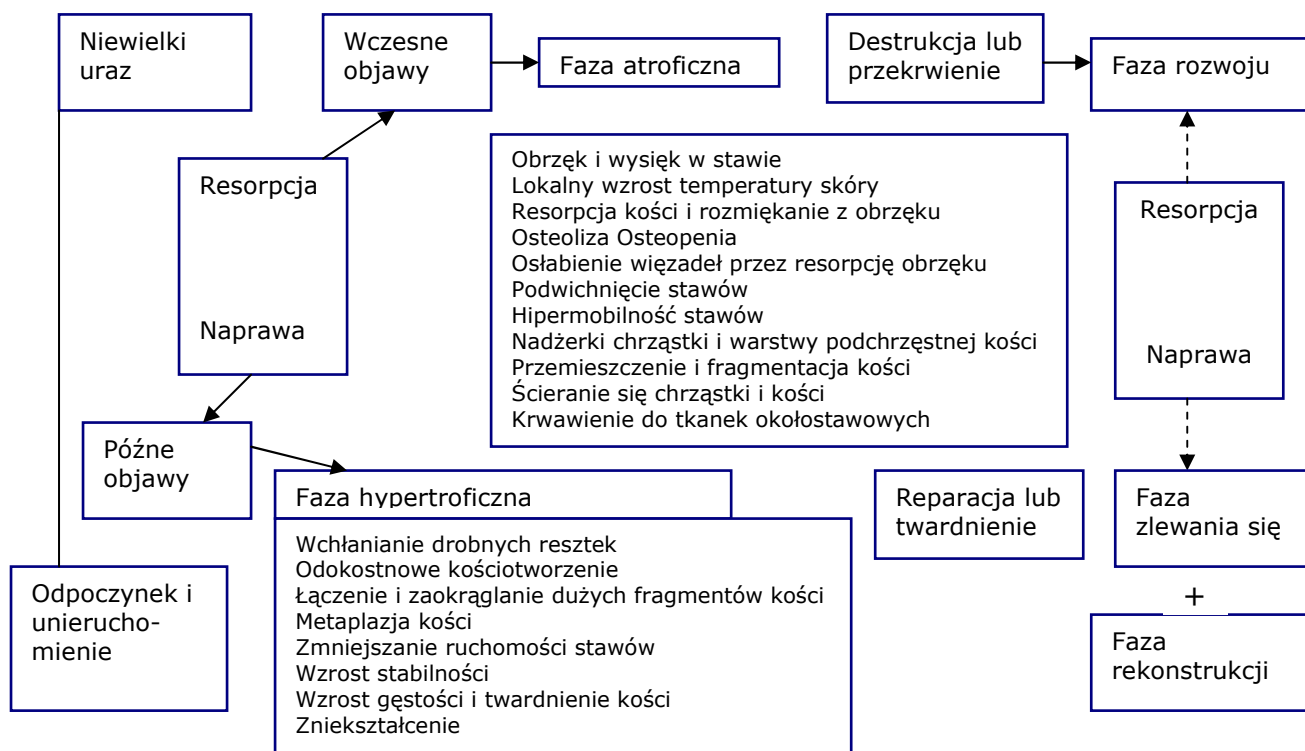
ARTROPATIA CHARCOT'A

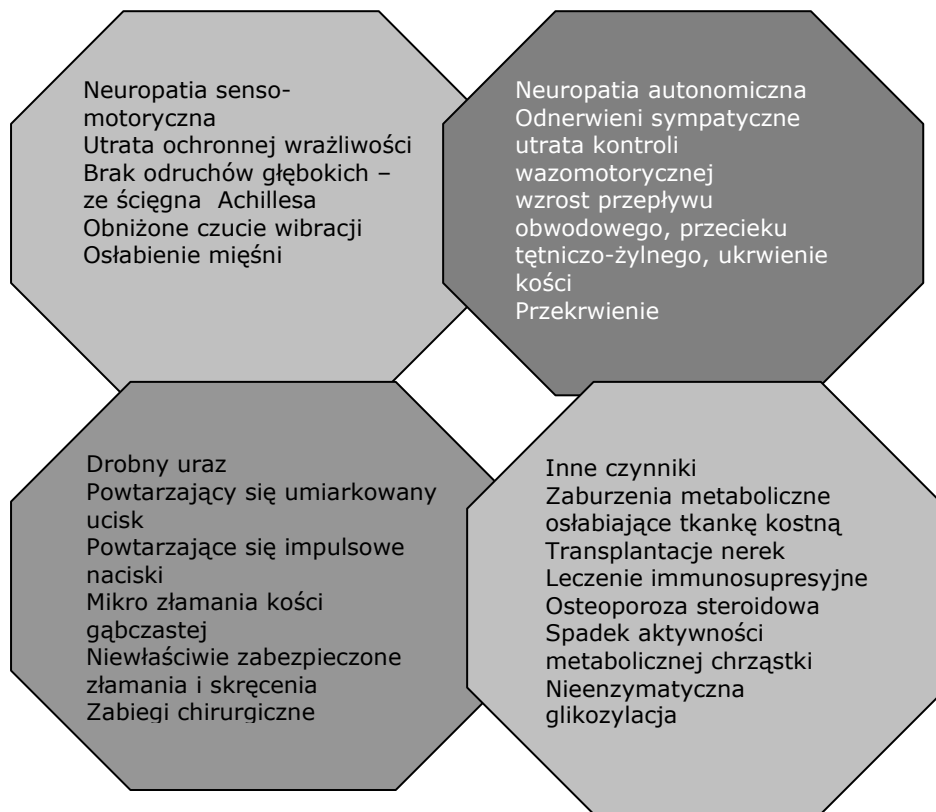
Jean Martin Charcot 1825 – 1893, Hospice de la Salpetriere w Paryżu

- Cukrzyca z neuropatią
- Trąd (choroba Hansena)
- Tarń dwudzielna (myelomeningocele)
- Alkoholizm
- Wiąd rdzenia (tabes dorsalis)

PATOGENEZA:

- Cukrzycowa neuropatia autonomiczna
- Niestabilność naczynioruchowa

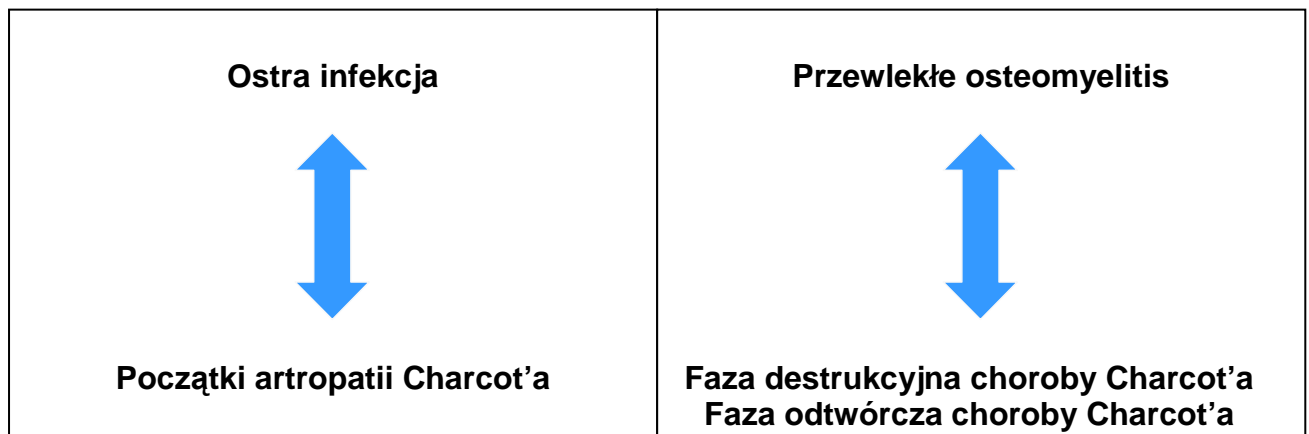
ROZPOZNANIE:

- Neuropatia
- Obrzęk
- Zaczerwienienie
- Ucieplenie
- Przekrwienie
- Resorpcja kości
- Złamania
- Podwichnięcia
- Destrukcja kości
- Fragmentacja kości

DIAGNOSTYKA RÓŻNICOWA:

- Infekcja tkanek miękkich
- Zakrzepica żylna
- Złamanie
- Osteomyelitis
- Zapalenie stawu
- Guz

Diagnostyka różnicowa:

OBJAWY RADIOGRAFICZNE:

- Gwałtowna destrukcja kości i stawów

LECZENIE W STANACH OSTRYCH:

- Wstępne unieruchomienie w łożku
- Gips
- Orteza AFO
- Obuwie specjalistyczne

LECZENIE:

- Właściwa kontrola metaboliczna
- Inhibitory osteoklastów-bisfosfoniany
- Chirurgia-korekcja deformacji
- Chirurgia-usztywnienie pierwszego stawu śródstopnopalcowego (MTP)

Zniekształcona, pozbawiona właściwego czucia stopa, z kostnymi wyniosłościami, niestabilnością i ogromnym ryzykiem owrzodzenia

JAK ZAPOBIEGAĆ I LECZYĆ OWRZODZENIA STOPY CUKRZYCOWEJ

- Ogromne jest znaczenie pracy zespołowej w ośrodkach terapeutycznych stopy cukrzycowej oparte w Szwecji na 20-letnim już doświadczeniu

CUKRZYCA JAKO PROBLEM OGÓLNOŚWIATOWY

- Indie, Chiny i Stany Zjednoczone to państwa z największą ilością przypadków cukrzycy
- Obecnie liczba chorych na świecie na cukrzycę jest określana na 150 mln.
- Liczba ta podwoi się przez następne 20 lat!!!!!!!

PRZYKŁADOWE KOSZTY LECZENIA (SZWECJA):

- Leczenie owrzodzeń stopy = 20-30.000 PLN
- Leczenie owrzodzeń stopy po niewielkich amputacjach w obrębie stopy = 125.000 PLN
- Nielezione owrzodzenia stopy prowadzące do radykalnych amputacji = 200.000 PLN

KALKULACJA OBEJMUJĄCA 4,5 MLN OSÓB (DANIA):

- Wyliczony roczny koszt = 1,0 do 1,2miliarda PLN!!
- 80% jest wydawane na leczenie komplikacji
- 10% na działania zapobiegawcze
- 10% na leki

KLUCZEM DO POMYŚLNEGO LECZENIA JEST PRACA ZESPOŁOWA

- Wspólna praca członków zespołu w jednym ośrodku
- Centra, w których specjaliści wspólnie diagnozują pacjenta
- Błyskawiczny kontakt z warsztatem ortopedycznym
- Częste i regularne kontrole
- Wzorcowy system opieki

ZESPÓŁ DS. OPIEKI NAD STOPĄ CUKRZYCOWĄ:

- Pielęgniarka cukrzycowa
- Chirurg ortopeda
- Diabetolog/Internista
- Ortotyk
- Podiatra

Dodatkowo

- Chirurg naczyniowy
- Radiolog
- Dietetyk
- Podstawowa Opieka Zdrowotna !

EDUKACJA PACJENTA poprzez:

- Rozpoczęcie lub zmianę „autobadania” pacjenta
- Przekonanie pacjenta do przestrzegania porad i wskazówek
- Uświadomienie pacjentowi potencjalnych niebezpiecznych objawów oraz sposobów ich leczenia
- Edukacja trwa przez całe życie pacjenta w stopniu adekwatnym do indywidualnych potrzeb.
  - - *Diabetes care.1999 dec; 22(12)*

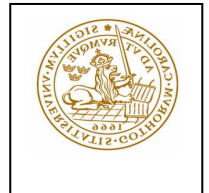
CELE / ZADANIA DLA POLSKI DO ROKU 2015

- Redukcja radykalnych amputacji o 40%
- Redukcja amputacji obustronnych o 50%
- Docelowe osiągnięcie zakresu 80% amputacji poniżej kolana i 20% powyżej kolana
- Redukcja ponownych owrzodzeń o 50%

Aktywny Zespół Stopy Cukrzycowej w każdym większym szpitalu/regionie

ZESPÓŁ STOPY CUKRZYCOWEJ

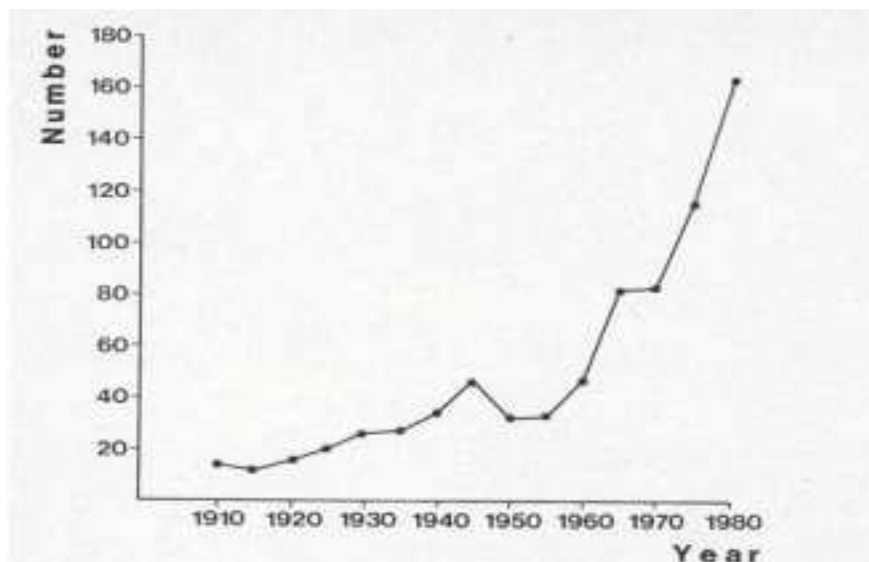
⇒ W Lund University Hospital Zespół Stopy Cukrzycowej pracował od 20 lat

Wysiłki opłaciły się – nastąpiła oszczędność czasu i pieniędzy

STAŁY SPADEK RADYKALNYCH AMPUTACJI U DIABETYKÓW

Według: J. Larsson, M. Eneroth, J. Apelqvist

Liczba amputacji niedokrwiennych z lat 1910-1979 w Malmöhus County (hrabstwo), Szwecja – Liedberg, 1983

“DEKLARACJA ŚWIĘTEGO VINCENTA (SVD)”

⇒ Podstawowym celem dla Europy była redukcja amputacji związanych z cukrzycą o co najmniej 50% < 5 lat

- *Diabetes Care* 1989

OBNIŻENIE LICZBY PRZYPADKÓW AMPUTACJI KOŃCZYN DOLNYCH U DIABETYKÓW według:

- Larsson 1995
- Ebskov 1996
- Humphrey 1996
- Schraer 1997
- Rith-Najarian 1998
- Holstein 2000
- Mayfield 2000
- Eskelinen 2001

NIEZMIENNA LICZBA PRZYPADKÓW AMPUTACJI KOŃCZYN DOLNYCH U DIABETYKÓW według:

- van Houtum 1996
- Morris 1998
- Stiegler 1998
- Pohjolainen 1999
- Trautner 2001

CEL OBECNYCH BADAŃ

- ⇒ Oszacowanie długoterminowych zmian w ilości amputacji związanych z cukrzycą w określonej populacji w odniesieniu do multidyscyplinarnego programu zapobiegania i leczenia owrzodzeń stopy cukrzycowej.

ZESPÓŁ MULTIDYSCYPLINARNY

- Diabetolog
- Chirurg ortopeda
- Pielęgniarka diabetyczna
- Podiatra
- Ortotyk
- Chirurg naczyń

Bliska współpraca z Podstawową Opieką Zdrowotną

METODY

- Rejestracja wszystkich przeprowadzonych amputacji
- Określenie populacji
- Dane retrospektywne za okres 1982-1984
- kontynuowanie rejestracji od 1985 roku
- Raportowanie ostatecznego poziomu amputacji (po zagojeniu lub śmierci)

AMPUTACJE KOŃCZYN DOLNYCH U DIABETYKÓW W REJONIE LUND / ORUP W LATACH 1982-2001

- 626 amputacji u 456 pacjentów
- 240 mniejszych amputacji (38%) i 386 radykalnych amputacji (62%)

DANE DOTYCZĄCE OWRZODZEŃ STÓP PRZED AMPUTACJĄ

Czas Procent wystąpienia owrzodzeń stopy przed amputacją

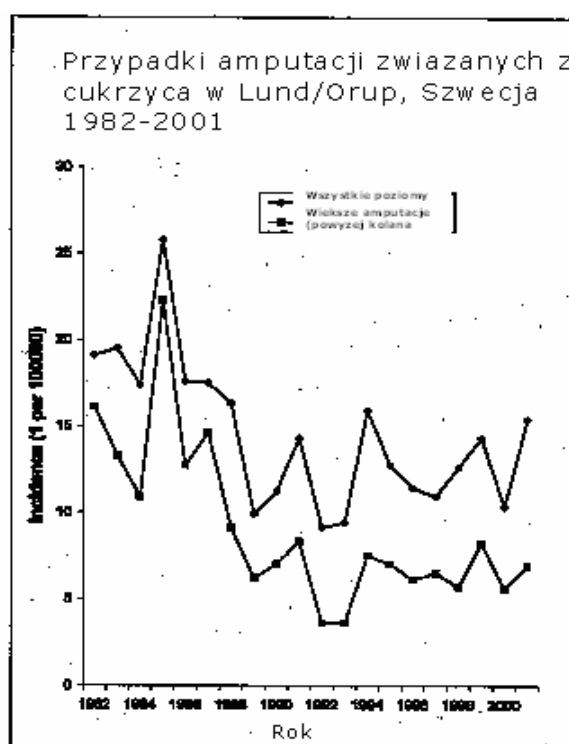
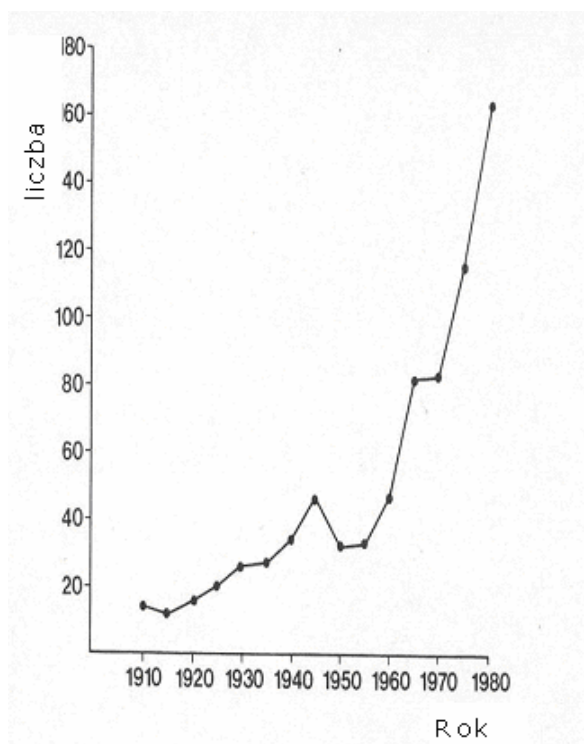
◆ 1982-1985	66%
◆ 1986-1989	74%
◆ 1990-1993	75%
◆ 1994-1997	85%
◆ 1998-2001	79%

średnio: 74%

OPIEKA ZESPOŁU DS. STOPY CUKRZYCOWEJ PRZED AMPUTACJĄ

Czas Procent Pacjentów objętych opieką zespołu ds. stopy cukrzycowej przed amputacją

◆ 1982-1985	51%
◆ 1986-1989	83%
◆ 1990-1993	86%
◆ 1994-1997	90%
◆ 1998-2001	90%

PRZYPADKI AMPUTACJI W WYNIKU CUKRZYCY NA 100 TYS. MIESZKAŃCÓW (W OKRESIE 4-LETNIM)

Czas	radykałne	mniejsze	łącznie
1982-1985	15,7	4,7	20,4
1986-1989	10,6	4,7	15,3
1990-1993	5,7	5,5	11,2
1994-1997	6,8	6,0	12,8
1998-2001	6,6	6,5	13,1

WSPÓŁCZYNNIK REAMPUTACJI PIERWOTNYCH MNIEJSZYCH AMPUTACJI U CUKRZYKÓW

Czas	łącznie	ostateczny poziom powyżej kostki
1982-1985	59%	38%
1986-1989	37%	24%
1990-1993	24%	19%
1994-1997	44%	25%
1998-2001	26%	12%

WSPÓŁCZYNNIK REAMPUTACJI PIERWOTNYCH RADYKALNYCH AMPUTACJI U CUKRZYKÓW

Czas	współczynnik
1982-1985	18%
1986-1989	20%
1990-1993	16%
1994-1997	14%
1998-2001	15%

CO JEST CZYNNIKIEM ODPOWIEDZIALNYM ZA SPADEK ILOŚCI RADYKALNYCH AMPUTACJI?

- multidyscyplinarny zespół ds. opieki nad stopą cukrzycową oraz kwalifikowana opieka naczyniowa.

Od tamtej pory powstało kilka raportów stwierdzających znaczne zmniejszenie przeprowadzenia amputacji kończyn dolnych u diabetyków po wprowadzeniu multidyscyplinarnych programów do zapobiegania i leczenia owrzodzeń stóp cukrzycowych: Larsson (1995), Ebskov (1996), Humphrey (1996), Schraer (1997), Rith – Najarian (1998), Holstein (2000), Mayfield (2000), Eskelien (2001).

WNIOSKI:

Znaczone zmniejszenie przypadków większych amputacji kończyn dolnych jest możliwe do osiągnięcia i utrzymania takiego stanu poprzez współpracę multidyscyplinarnego zespołu ds. opieki nad pacjentami z owrzodzeniami stopy cukrzycowej.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!!!